

Karen Kuhn

Jungiaanse alchemistiese transformasie in Breyten Breytenbach se bundel:

op weg na kû (2019)

Jungian alchemical transformation in Breyten Breytenbach's volume of poetry:

on the way to kû (2019)

Streszczenie

W niniejszej rozprawie doktorskiej zbadano możliwość alchemicznej interpretacji jungowskiej wierszy Breytena Breytenbacha ze zbioru poezji: w drodze do kû (2019). Twórczość Breytenbacha charakteryzuje się zarówno głębokim zaangażowaniem w zagadnienia społeczne, polityczne i egzystencjalne, jak i eksploracją duchowości, na którą wpływają jego wierzenia buddyjskie, zwłaszcza zen. Cechy tej twórczości dają również możliwość alchemicznego, jungowskiego spojrzenia na utwory poetyckie. Jungowska psychologia analityczna sugeruje, że alchemia jest symbolicznym mostem pomiędzy gnostycyzmem a współczesną psychologią, kładąc nacisk na transformacyjną podróż w kierunku indywiduacji i realizacji prawdziwego „Ja”. Teoria Junga zakłada, że napięcia pomiędzy przeciwieństwami stają się w zbiorowej nieświadomości katalizatorem dla archetypowej transformacji, która jest niezbędnym warunkiem indywiduacji – głównego tematu twórczości Junga. Zestawiając procesy alchemiczne, opus in circulatio, oraz transformację psychologiczną, Jung nawiązuje do etapów w alchemii, takich jak: nigredo, albedo i rubedo, które symbolizują oczyszczenie i prowadzą do osiągnięcia kamienia filozoficznego – najwyższej formy transformacji.

Cel przeprowadzonych badań był dwojaki: po pierwsze zbadanie możliwości alchemicznej jungowskiej interpretacji wierszy ze zbioru Breytenbacha w drodze do kû (2019), a po drugie ocena potencjalnego postrzegania tych wierszy jako alchemii literackiej.

Pogląd Junga na alchemię jako reprezentację psychicznej transformacji i na literacką alchemię posłużyły jako teoretyczne ramy interpretacji wierszy. Jungowska krytyka literacka, opierająca się zwłaszcza na dwóch esejach C.G. Junga „O stosunku psychologii analitycznej do poezji” (1931) i „Psychologia i literatura” (1950), które nawiązują do tzw. uważnego czytania (close reading), zostały wykorzystywane jako metoda analizy i interpretacji języka poetyckiego, symboliki i treści tematycznej wiersów. W badaniu eksplorowano także jungowską teorię reakcji czytelnika.

W wielu wierszach zbioru Breytena Breytenbacha procesy i znaki alchemiczne zostały jednoznacznie zidentyfikowane. Podróż poetycka jest w nich równoznaczna z podróżą alchemiczną, ze względu na etapy: nigredo jako dominujące, albedo i rubedo wskazujące na circulatio w alchemii, co

można również interpretować jako transformację jungowską. Badając wzajemne oddziaływanie teorii alchemicznej i ekspresji poetyckiej, niniejsza praca przedstawia alchemiczną interpretację jungowską wersów z tomu Breytena Breytenbacha w drodze do kû (2019) i wykazuje, dlaczego mogą być one uznane za alchemię literacką.

Słowa kluczowe: Breyten Breytenbach, Carl Jung, psychologia analityczna, alchemia, alchemia literacka, jungowska krytyka literacka, nigredo, circulatio, transformacja.